

УДК: 341.456:343.433
341.456:343.549-053.2

УЛОГАТА НА ИНТЕРПОЛ ВО ПРОНОАЃАЊЕТО ИСЧЕЗНАТИ ДЕЦА

Ѓоргиев, Кирил

Студент на втор циклус на студии, Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
kiril.207684@student.ugd.edu.mk

Апстракт

Исчезнувањето на децата претставува сериозен глобален предизвик со значителни социјални, безбедносни и правни последици. Интерпол, како меѓународна полициска организација, игра клучна улога во справувањето со овој проблем преку овозможување на координација, размена на информации и примена на современи алатки за идентификација и пронаоѓање на исчезнати деца. Овој труд ја анализира улогата на Интерпол во пронаоѓањето исчезнати деца, фокусирајќи се на механизмите за соработка меѓу државите, категориите на исчезнување и примената на технологии како што се глобалните бази на податоци и системите за алармирање, како што е „Амбер алерт“. Трудот опфаќа категории на исчезнување, од ненасилни и семејни киднапирања до бегство и повреда, притоа разгледувајќи ги различните пристапи кои се користат за нивно разрешување. Освен тоа, се дискутира за улогата на потерниците од Интерпол и програмата „Амбер алерт“ како иновативни и ефикасни алатки за брза реакција. Истражувањето ја истакнува потребата за унапредување на постоечките практики преку зголемување на обуката, усогласување на меѓународните закони, воведување на нови технологии и засилена соработка со заедницата, вклучувајќи ги и социјалните мрежи како алатка која може да се интегрира во целиот процес на пронаоѓање на деца.

Клучни зборови: Црвена потерница; Амбер алерт; Киднапирање деца; Онлајн виктимизација; Трговија со деца.

UDK: 341.456:343.433
341.456:343.549-053.2

INTERPOL'S ROLE IN TRACING MISSING CHILDREN

Gorgiev Kiril

Student at second cycle, Faculty of Law, University Goce Delcev, Stip
kiril.207684@student.ugd.edu.mk

Abstract

The disappearance of children represents a serious global challenge with significant social, security, and legal consequences. Interpol, as an international police organization, plays a crucial role in addressing this issue by enabling coordination, information exchange, and the application of modern tools for the identification and recovery of missing children. This paper analyzes Interpol's role in finding missing children, focusing on mechanisms for inter-state cooperation, categories of disappearance, and the application of technologies such as global databases and alert systems like the "Amber Alert."

The paper covers categories of disappearance, ranging from non-violent and family abductions to runaways and harm cases, examining various approaches used for their resolution. Additionally, it discusses the role of Interpol notices and the "Amber Alert" program as innovative and effective tools for rapid response. The research emphasizes the need to improve existing practices through enhanced training, harmonization of international laws,

adoption of new technologies, and strengthened collaboration with the community, including social media as a tool that can be integrated into the entire process of locating children.

Keywords: *Red Notice; Amber Alert; child abduction; online victimization; child trafficking;*

Вовед

Исчезнувањето на децата претставува еден од најсериозните предизвици за современото општество, со значителни импликации врз безбедноста, правата на децата и социјалната стабилност. Овој феномен не само што ги загрозува основните човекови права, туку и го тестира капацитетот на националните и меѓународните институции за соработка, превенција и интервенција. Како глобална организација за криминалистичка полиција, Интерпол игра централна улога во справувањето со ваквите предизвици, обезбедувајќи рамка за координација и споделување информации помеѓу државите.

Во рамките на својот мандат, Интерпол има воспоставено системи за идентификација, анализа и поддршка во истрагите поврзани со исчезнати деца. Оваа улога е длабоко вкоренета во принципите на меѓународната правда и заштитата на правата на детето, кои се темел на бројни правни и етички документи. Работата на Интерпол во оваа област се карактеризира со интердисциплинарен пристап кој опфаќа правни, социолошки, технолошки и оперативни аспекти.

Целта на овој труд е да ја анализира улогата на Интерпол во контекст на пронаоѓањето исчезнати деца, со акцент на механизмите за соработка и примената на современи алатки и методи. Преку критичка анализа и теоретска перспектива, ќе бидат истражени начините на кои оваа организација придонесува кон глобалните напори за заштита на децата и надминување на предизвиците поврзани со исчезнувањето на најранливите членови на општеството.

1. Мандатот на Интерпол во пронаоѓање на исчезнати деца

Интерпол, како светска полициска организација, има значајна улога во борбата против криминалот, вклучувајќи ги и случаите на исчезнати деца. Еден од најзначајните аспекти на нивната работа е нивната глобална база на податоци, позната како I-24/7, која им овозможува на полициските сили од различни земји да споделуваат информации и да соработуваат во реално време. Оваа база на податоци ги содржи информациите за лица кои се исчезнати или киднапирани, вклучувајќи ги и податоците за исчезнатите деца.

Интерпол, преку своите специјализирани единици и програми, активно работи на кај своите членови на способностите и техниките за пронаоѓање на исчезнати деца. Нивните обуки вклучуваат различни аспекти на истрагата, вклучувајќи ги техниките за претресување на местата на исчезнување, анализа на дигитални докази, профилирање на потенцијални чинители и слично. Интерпол често соработува и координира со други меѓународни и невладини организации, како што се: Националниот центар за исчезнати и експлоатирани деца (NCMEC) и UNICEF, за да ги засили своите напори за пронаоѓање на исчезнатите деца.

Оваа соработка овозможува подобра размена на информации, ресурси и техники за да се подобрат можностите за успешно пронаоѓање и заштита на децата. Покрај ова, Интерпол активно се вклучува во светските кампањи против трговија со луѓе, каде што исчезнатите деца често стануваат жртви. Преку различни операции и иницијативи, како што се: „Мозаик“ и „Правдолубец“, Интерпол и неговите членки целосно се посветени на спречување на трговијата со деца и пронаоѓање на жртвите.

Во целост, работата на Интерпол во пронаоѓањето на исчезнати деца е од суштинско значење за заштитата на децата широм светот. Нивната глобална мрежа,

напредните технологии и соработката со други организации играат клучна улога во успешното решавање на случаите на исчезнати деца и нивното враќање во безбедност.

2. Категории на исчезнати деца

Конгресната служба во истражувањето во врска со исчезнати деца, причина и позадина, во соработка со Американското министерство за правда, ги дефинираат исчезнатите деца во пет категории. (Andrea J. Sedlak & Dana J. Schultz, 2002)

- **Ненасилно киднапирање**

Ненасилно киднапирање се случува кога лице кое не е дел од семејството го однесува детето (без законска дозвола или родителска дозвола) со физичка сила, со уцена или со телесна повреда или го задржува детето со сила на изолирана локација најмалку еден час; или кога детето на возраст од 14 години или помалку (или кое е ментално неспособно) го однесува (без законска дозвола или родителска дозвола), или доброволно го следи лицето кое не е дел од семејството и кој го скрива детето, бара откупнина, или планира да го задржи детето перманентно. Тип на ненасилно киднапирање, познато како стереотипско киднапирање, вклучува задржување на детето преку ноќта, транспортирање на детето најмалку 50 милји далеку и задржување на детето за откуп со намера да го задржи детето перманентно или да го убие детето.

- **Семејно киднапирање**

Член на семејството на детето или некој што дејствува во име на член на семејството, прекршува налог за старателство, декрет или други законски права на старателство, со земање на детето или со прикривање, или го транспортира детето надвор од државата со намера да спречи контакт или да го лиши старателот од правата на старателство на неопределено време или трајно. Мора да има докази дека било дете на 15 годишна возраст или поголемо (освен ако не е ментално неспособно).

- **Избегано/напуштено дете**

Избегано дете е дете кое или го напушта домот и останува на одредена локација преку ноќта без родителска дозвола; има 14 години или помалку (или повеќе ако е ментално неспособно) кое го напушта домот, одлучува да не се врати и останува без дозвола преку ноќта; или има 15 години или повеќе – го напушта домот, одлучува да не се врати и останува без дозвола на родителот (старателот) преку две ноќи. Напуштено дете е она од кое е побарано или му е речено да ја напушти куќата од родител или старател во куќата кој не направил адекватни алтернативни услови за неа, а детето е подалеку од домот преку ноќта; или детето кое го напушта домот, но е спречено од родител или старател да се врати во домот, кој не направил адекватни алтернативни услови за детето кое е далеку од домот преку ноќта.

- **Исчезнато, изгубено или повредено дете**

Местоположбата на детето не е позната на родителот (старателот), што предизвикува тој да се грижи најмалку еден час додека се обидува да го лоцира детето под една од двете состојби: (1) детето се обидува да се врати дома и контактира со родителот (старателот), но не е во можност да го направи тоа бидејќи детето е загубено, во странство, или е повредено; (2) или детето е премладо да знае како да се врати дома или да контактира со неговиот родител (старател).

- **Исчезнување (бенигно објаснување)**

Исчезнувањето е процес кога местоположбата на детето не е позната на родителот или старателот, што предизвикува загриженост. Во ваква ситуација,

родителот обично започнува да го бара детето и, ако не може да го пронајде, повикува полиција. Во вакви случаи детето не е загубено, повредено, однесено, жртва на кривично дело, ниту пак се смета дека избегало или било фрлено. Честопати ваквите ситуации се решаваат брзо и без последици – детето било на безбедно место, но поради недоразбирање или недостаток на комуникација не го информирало родителот за своето движење.

3. Потерниците од Интерпол како алатка за лоцирање на исчезнати деца

Потерниците од Интерпол се однесуваат на лица кои бегаат од правдата во меѓународен контекст. Оваа база на Интерпол овозможува соработка помеѓу земјите за фаќање и притворање на лицата обвинети за сериозни криминални дела, независно од нивната локација и лоцирање на исчезнати лица во кои спаѓаат и децата по кои се трага.

3.1. Црвена потерница (Red Notice)

Црвената потерница е најпознатиот вид на потерница која ја издава Интерпол. Таа се користи за лоцирање и апсење на лица кои се бараат за извршување на криминални дела, вклучувајќи ги меѓународните криминални активности како што се: тероризам, организирана криминална активност и вооружени незаконски активности.

3.2. Потерница за лоцирање (Locate Request)

Потерницата за лоцирање е издадена кога постои потреба за лоцирање на лице за различни цели, освен за апсење. Ова може да биде за дадено лице кое е пријавено како исчезнато или за лоцирање на лице за контакт или информации.

3.3. Потерница за привремен притвор (Temporary Custody Request)

Оваа потерница се користи кога постои потреба за привремен притвор на лице пред да биде издадена црвената потерница. Ова се случува кога постои сомнеж дека лицето може да побегне или да се скрие пред законските органи.

3.4. Потерница за екстрадиција (Extradition Request)

Потерницата за екстрадиција се користи за барање на екстрадиција на лице кое е обвинето за кривично дело во една држава, но се наоѓа во друга држава. Оваа потерница им овозможува на законските органи да бараат издавање на лицето за да биде изведено пред суд во земјата во која што е обвинето.

3.5. Потерница за изрекување на казна (Sentencing Request)

Оваа потерница се користи за барање на изрекување на казна за лице кое веќе е осудено за кривично дело во една држава, но се наоѓа во друга држава.

3.6. Потерница за извршување на казна (Execution Request)

Потерницата за извршување на казна се користи за барање на извршување на казна за осудено лице кое е примено во друга држава, а кое треба да издржи казна во првичната држава каде што е осудено.

Потерниците се средство за меѓународна соработка помеѓу полициските сили и законските органи во борбата против криминалот и заштита на правата на лицата, наоѓање на исчезнати лица/деца. Преку механизмите на Интерпол, овие потерници овозможуваат ефективна лоцирање и извршување на правдата, што ги заштитува заедниците и осигурува правосудна работа во глобален контекст.

4. Онлајн виктимизација на деца како причина за нивно исчезнување

Онлајн виктимизација на деца може да биде сериозен проблем кој може да доведе до нивно исчезнување. Децата кои се изложени на онлајн опасности како што се: сајбербулинг, онлајн злоупотреба и виртуелен рекет можат да се најдат во ризик за

физичко исчезнување. Некои случаи можат да завршат со исчезнување на детето поради насилство од возрастна личност која го искористува детето преку интернет. (Wolak, Mitchell, Finkelhor, & National Center for Missing & Exploited Children B, 2006)

За да се спречи ова, е важно да се зголеми свеста кај децата за онлајн безбедност и да се обезбеди нивна заштита. Родителите, наставниците и законодавците треба да работат заедно за да ги обезбедат потребните ресурси и механизми за следење и спречување на овие видови на онлајн злоупотреби. Технологијата може да биде дел од решението, преку филтрирање на содржини, следење на активностите и обезбедување на безбедни онлајн простори за децата. Исто така, потребно е да се развиваат и зголемуваат казните за лицата кои вршат онлајн злоупотреба врз деца.

Една од најчестите форми на онлајн виктимизација е позната под името „Грумлинг“. Тоа е процес во кој возрастни лица користат интернет платформи за да воспостават доверлива врска со детето, со цел подоцна да го манипулираат или искористат. „Грумлингот“ често вклучува долгорочно освојување на довербата на детето, преку комуникација на социјални мрежи, апликации за испраќање пораки и онлајн игри. Овие предатори можат да користат лажни идентитети и да се претставуваат како вршници или како лица од доверба за детето.

Целиот процес на измама може да трае неколку месеци, па дури и години, за време на кое предаторот може да испрати подароци, да понуди емоционална поддршка и да манипулира со чувствата на детето. Крајната цел е да се договори физичка средба, која може да резултира со исчезнување на детето или да дојде до друг вид на експлоатација.

5. Програмата „Амбер алерт“ – како современа алатка за полесно пронаоѓање на исчезнатите деца

Програмата „Алерт Америка за исчезнати лица“ (AMBER) е доброволна заедничка иницијатива помеѓу полицијата и емитерите за активирање на кризни случаи на киднапирање или исчезнување на деца. (Miller, Monica K. , Clinkinbeard, & ,Samantha S., n.d.) Првично развиена во 1996 година по киднапирањето и убиството на деветгодишната Ембер Хагерман, оваа програма мобилизира заеднички ресурси и медиумски канали како: телевизија, радио и електронски патни знаци за брзо лоцирање на киднаперите.

Кога полицијата добива известување за киднапирање, треба да ги исполни следните критериуми: да ја потврди возраста на детето, начинот на киднапирање и да има детални описи за детето, за киднаперот или за неговото возило. Исто така, треба да процени дали детето е во сериозна опасност, потенцијална опасност по животот, и дали емитирањето на информациите ќе помогне во лоцирањето на детето.

Првично воведен во САД, системот за предупредување за исчезнати лица сега постои во повеќе европски земји, а постепено се применува и во регионот. Во Србија, Албанија и Хрватска („Нено аларм“) постојат слични системи за предупредување. Иницијативи за воведување има и во Босна и Херцеговина. (Зоќимовска, н.д.)

Некои од овие системи се базираат на моделот на американскиот „Амбер алерт“, додека други се со европскиот пристап. Иако има мали разлики во начинот на финансирање, основната цел е иста – да се обезбеди брзо реагирање и помош во случаи на киднапирање на деца.

Заклучок

Со својата меѓународна присутност и соработка помеѓу државите, Интерпол игра клучна улога во борбата против исчезнатите деца. Неговиот мандат вклучува обезбедување на механизми за соработка помеѓу полициските организации на различни држави, пренесување на информации, обука и техничка помош во случаи на

исчезнати деца. Ваквите случаи најчесто вклучуваат премин на граници и потреба за брзо дејство преку меѓународна соработка.

Една од најефикасните алатки што можат да се вклучат во мандатот на Интерпол е системот на „Амбер алерт“. Овој систем е добро познат во неколку држави како механизам за брзо реагирање во случаи на исчезнати деца. Кога е пријавено дете како исчезнато, со помош на „Амбер алерт“, информацијата за детето и за можниот напаѓач се распространува веднаш преку медиумите, со цел да се ангажира целата заедница во потрага.

За да се подобри целиот систем на Интерпол во врска со исчезнатите деца, потребно е да се фокусираме на неколку аспекти:

1. Зголемување на свеста и обука
Полициските сили, како и другите актери во заедницата, треба да бидат обучени за препознавање на знаците на исчезнато дете и за брзо реагирање. Исто така, обука за употреба на напредни технологии и алатки како што е „Амбер алерт“ е од суштинско значење.
2. Усогласување на законите и процедурите
Државите треба да се усогласат за стандардизација на процедурите за обработка на случаите на исчезнати деца, како и за споделување на информации помеѓу нив.
3. Примена на нови технологии
Користење на напредни технологии за потрага и лоцирање на исчезнатите деца може да биде од огромна помош. Развој и интеграција на технологии како што се вештачка интелигенција и аналитика на податоци може да има голем потенцијал за подобрување на ефикасноста на потрагата.
4. Соработка со заедницата
Соработка на невладините организации, со активисти за правата на децата и со други делови на заедницата е важно за обезбедување на потребната поддршка и помош на исчезнатите деца и нивните семејства.

Преку воведување на овие промени и подобрување на мандатот на Интерпол, може значително да се подобри ефикасноста во борбата против исчезнатите деца и да се обезбеди поголема заштита на нив.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Andrea J. Sedlak, D. F., & Dana J. Schultz. (2002). *www.ojp.gov/*. Повратено од <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojdp/196465.pdf>
- INTERPOL. (н.д.). *www.interpol.int*. Повратено од <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/About-Notices>
- INTERPOL. (н.д.). *www.interpol.int*. Повратено од <https://www.interpol.int/Our-partners/International-organization-partners>
- INTERPOL. (н.д.). *www.interpol.int*. Повратено од [www.interpol.int: https://www.interpol.int/How-we-work/INTERPOL-response-teams](https://www.interpol.int/How-we-work/INTERPOL-response-teams)
- INTERPOL. (н.д.). *www.interpol.int/*. Повратено од : <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children>
- Miller, Monica K. , Clinkinbeard, & ,Samantha S. (н.д.). *www.digitalcommons.unomaha.edu*. Повратено од <https://digitalcommons.unomaha.edu/criminaljusticefacpub/284/>

Wolak, J., Mitchell, Finkelhor, & National Center for Missing & Exploited Children B. (2006). *University of New Hampshire*. Повратено од University of New Hampshire: <https://www.unh.edu/ccrc/resource/online-victimization-youth-five-years-later>

Зоќимовска, С. (н.д.). <https://www.slobodnaevropa.mk>. Повратено од <https://www.slobodnaevropa.mk/a/so-amber-alert-kje-se-baraat-ischezhati-deca-vo-severna-makedonija/32668916.html>)